

แผนการอนุรักษ์ และแก้ไขปัญหาช้างในประเทศไทย

Ronglarp Sukmasuang	^{1/}	รองลาภ สุขมาสรวง	^{1/}
Naris Bhumpakphan	^{1/}	นริศ ภูมิภาคพันธ์	^{1/}
Nikorn Thongtip	^{2/}	นิกร ทองทิพย์	^{2/}
Wanchai Arunpraparat	^{3/}	วันชัย อรุณประภารัตน์	^{3/}

บทคัดย่อ

แผนการอนุรักษ์และแก้ไขปัญหาช้างในประเทศไทย เกิดขึ้นจากการประชุมระดมความเห็น การเดินทางเข้าไปศึกษาเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาทั้งช้างป่าและช้างเลี้ยง ร่วมกับโครงการศึกษานิเวศวิทยา ประชากร และสุขภาพเพื่อแก้ไขปัญหาช้างในประเทศไทย โดยได้รับการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยเกษตร-ศาสตร์ ระหว่างปี 2551–2556 การดำเนินงานในกรณีของช้างป่า แบ่งการแก้ไขปัญหามี 3 ระดับ คือ ระดับพื้นที่ ระดับกลุ่มป่า และระดับประเทศ แผนการแก้ไขปัญหช้างป่าระดับพื้นที่ ได้มุ่งเน้นเพื่อแก้ไขปัญหาทั้งในระยะสั้น-ระยะยาว ในพื้นที่เกิดปัญหาหลัก 8 แห่ง จำนวน 12 ยุทธศาสตร์ รวม 71 แผนงาน การแก้ไขปัญหช้างในระดับกลุ่มป่า ได้แก่ การพิจารณาประเด็นปัญหาต่างๆ 7 ประการ ได้แก่ 1) การศึกษาเพื่อพิจารณาความสามารถรับและจำนวนช้างป่าที่เหมาะสม 2) การวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน 3) การถ่ายเทประชากรช้างป่าระหว่างพื้นที่ที่อยู่ใกล้กันภายในกลุ่มป่า 4) การเคลื่อนย้ายช้างป่าจากพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นเกินความสามารถในการรองรับประชากรไปสู่พื้นที่รองรับระหว่างกลุ่มป่าที่อยู่ใกล้กัน 5) การศึกษาการเคลื่อนย้ายประชากรช้างที่ต้องข้ามระหว่างกลุ่มป่า 6) การประชาสัมพันธ์ล่วงหน้าแก่ประชาชนเพื่อสร้างพื้นฐานการรับรู้ และความเข้าใจตรงกันทั้งจากพื้นที่ภาครัฐและประชาชน รวมทั้งสื่อสารมวลชนและ 7) การจัดตั้งคณะทำงานแก้ไขปัญหาระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าที่เป็นแหล่งช้างป่า มหาวิทยาลัย ฝ่ายปกครองระดับต่างๆ และภาคประชาชน การแก้ไขปัญหาระดับประเทศ แบ่งเป็น 8 แนวทาง คือ 1) การสร้างวางแผนนโยบายเรื่อง การแก้ไขปัญหช้างป่าที่ชัดเจน และเหมาะสมของประเทศ 2) การแก้ไขปัญหาคาการบุกรุกและการใช้ประโยชน์ที่ดินที่ไม่เหมาะสม 3) การสนับสนุนการจัดทำแนวเชื่อมทางนิเวศของผืนป่าที่มีการขยายถนนผ่านพื้นที่อนุรักษ์ซึ่งเป็นแหล่งช้างป่า 4) การสร้างกฎระเบียบเพื่อพิจารณาการจ่ายค่าชดเชยแก่ประชาชน 5) การศึกษาความเป็นไปได้การจัดการ และแนวทางการเคลื่อนย้ายช้างป่า 6) การประชุมเพื่อหาทางออกในการแก้ไขปัญหาลดความขัดแย้ง 7) การส่งเสริมและแต่งตั้งผู้ปฏิบัติงานในพื้นที่คุ้มครอง 8) การสร้างฐานข้อมูลงานข่าวสารสู่สังคม และประชาชน

กรณีการแก้ไขปัญหช้างเลี้ยง ได้แก่ 1) การแก้ปัญหาคาที่ตัวช้างประกอบด้วย ปัญหาเกี่ยวกับการจัดทำฐานข้อมูลกลางเพื่อเก็บข้อมูลต่างๆเกี่ยวกับตัวช้างเลี้ยงที่มีอยู่ในประเทศไทย ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ปัญหาเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพช้าง 2) การแก้ปัญหาคาที่ตัวคนดูแลช้างประกอบด้วย ปัญหาการขาดความเข้าใจที่มีความชำนาญในการบังคับควบคุมช้าง ปัญหาเกี่ยวกับเจ้าของช้าง ปัญหาด้านสัตวแพทย์ ผู้ดูแลสุขภาพช้างมีจำนวนน้อย และ 3) ปัญหางานวิจัยในช้างเลี้ยงยังขาดแคลน

คำสำคัญ: ช้าง แผน การอนุรักษ์ การแก้ไขปัญหช้าง ประเทศไทย

Strategic Plan for Elephant Conservation and Mitigation of their Problems in Thailand

ABSTRACT

Elephant conservation and the problem solution strategies in Thailand were developed via the elephant meeting workshops and field data collection. Knowledge gains as a part of the plan came from the 2010-2013 research on ecology, population and health to solve the elephant problems which was funded by Kasetsart University. The Main objective was to mitigate both wild and domestic elephant problem solution in Thailand.

In the case of wild population, the plan was covered for known major problems and how to solve were identified in three levels: **At the particular areas or local level:** the plans were designed to solve the problems both short term and long term period to those 8 conflict areas which comprised of 12 strategies and 71 work plans. **At the Forest Complex level** throughout the country comprised of 7 main points. There were 1) investigation of the suitable elephant population in each forest complex and also carrying capacity of the complex, 2) land use utilization plan, 3) the elephant population flow within the complex, 4) elephant translocation from the higher density to some of the lower area within each the complex; 5) the study of translocation method between forest complex; 6) public relation for the same understanding based on ecological and logic regimes; and 7) joint committee to solve the problem between concerned government, local administration organization, head of the protected area, academic institution, and non-governments should be established. **At the National level:** 8 main points to solve the problem were determined. There were 1) National elephant policy; 2) unsuitable land use utilization should be planned or reformed; 3) ecological corridor to connect the elephant habitat should be created; 4) compensation schemes in the case of elephant crop raiding outside of the protected area should be procedure; 5) the problem management probability should be investigated including of the elephant translocation should be determined; 6) meeting to find out the problem solution in the conflict area should be hold; 7) promoting responsibility person in the forest protected area; and 8) elephant data base should be created and extent to social or public.

In addition, **the Management plan for domestic elephant** concerned with 3 aspects: 1) the elephant individual directly, comprised of lack of central data base system of domestic elephant, law enforcement and inadequate elephant health care problems; 2) domestic elephant owner and keeper, comprised of inadequate knowledge and ability to take care and control their elephant; and 3) inadequate of domestic elephant research.

Keywords: Elephant, Strategic Plan, Conservation, Problem mitigation, Thailand

1/ = Department of Forest Biology, Faculty of Forestry, Kasetsart University

2/ = Department of Large Animal and Wildlife Clinical Sciences, Faculty of Veterinary Medicine, KU

3/ Department of Forest Engineering, Faculty of Forestry, Kasetsart University